

KORJATUT ESIMERKIT LUKUUN *KIELI HUOLTOON*, Ylioppilastekstejä 2009

Tässä esitetyt korjausehdotukset eivät useissakaan tapauksissa ole ainoita mahdollisia tapoja parantaa alkuperäistä esimerkkiä.

1. Pilkut

- a) Ohjeet kertovat sen, minkä näkisimme heti, jos olisimme teatterissa.
- b) Mielenkiinto herää, kun rupeaa miettimään, mitä nämä totuudet ovat.
- c) Ohjeiden tarkoituksena on kertoa tietoa, jota ei dialogista muuten saa selville ja joka helpottaa eläytymistä mukaan tapahtumiin.
- d) Näyttämöohjeet kertovat, millä äänensävyllä henkilö puhuu, ja vahvistavat hänen sanomansa painokkuutta.
- e) Teini-ikäinen tyttö katsoo tarkkaavaisesti rakeista televisioruutua/tv-ruudun kuvaa, kuin sieltä tulisi jokin mielenkiintoinen ohjelma.
- f) Ajankohtainen näytelmä, joka käsittelee ihmisenä olemista ja ihmisten elämää, tulee lähelle nykyihmistä ja herättää siksi kiinnostusta.
- g) Hän istuu naarmuisella lattialla jalat ristissä eikä näytä tiedostavan ympäristöään.
- h) Moni voi samastua tilanteeseen, jossa vanhemmat ovat uupuneita eivätkä jaksaa ottaa tarpeeksi vastuuta.
- i) Ennen kuin Ekdal oli sanonut sanaakaan, oli käynyt ilmi, että hän oli ollut sotilas ja että nyt hän oli jo liian vanha sotilaaksi/sotilaselämään.
- j) Gregers on juuri sanonut muuttaneensa hotelliin, ja vaikuttaa siltä, että Gina yrittää saada Gregersin kateelliseksi kodistaan.
- k) Tämän astuessa huoneeseen hän nousee seisomaan.
- l) Lukijan tarkastellessa Suna Vuoren arvostelua hänelle syntyy/muodostuu nopeasti kielteinen kuva Westerbergin sovituksesta. *tai* Tarkastellessaan Suna Vuoren arvostelua lukija saa nopeasti kielteisen kuvan – –
- m) Ennakkoesittely Villisorsasta (*tai miel.* Villisorsan ennakkoesittely) käyttää sekä kuvan että tekstin keinoja houkutellessaan ihmisiä teatteriin.

2. Sitaatit ja lainausmerkit

- a) Hän ihmettelee, ” kuka tämän päivän teini-ikäinen (– –) palvoo isäänsä näin avoimesti ja pyyteettömästi”. *tai referoiden esim.*
Hän ihmettelee, palvooko kukaan nykyteini isäänsä niin avoimesti ja pyyteettömästi (kuin näytelmän Hedvig).
- b) Hän esimerkiksi kysyy: ”Mitä tällaisen tekstin tähän päivään tuomisella saavutetaan?” *tai epäsuorasti esim.*
Vuori ihmettelee, mitä Ibsenin tekstin nykypäivään tuomisella näytelmän sovituksessa saavutetaan.
- c) Vuori käyttää tekstissään konditionaalialla negatiiviseen sävyyn, kuten kohdassa ”Tai aukeaisi, ellei...”.
- d) Perheen ainut lapsi Hedvig olisi nykyaikana tyypillinen kiltti tyttö, joka tekee asioita miellyttääkseen vanhempiaan. Gina auttaa takkia miehensä yltä tämän saapuessa kotiin, ja Hedvig tulee mukaan auttamaan.
- e) Vieras huomauttaa: ”Muistatteko, luutnantti Ekdal, kun Hjalmar ja minä kävimme luonanne kesäisin ja jouluisin?” Tästä käy ilmi, ettei Hjalmar nähnyt isäänsä lapsuudessaan usein eikä heillä siksi ollut lämpimiä välejä. *tai referoiden*

- Vieraan huomautus hänen ja Hjalmarin kesäisistä ja jouluisista vierailuista luutnantti Ekdalin luona kertoo, ettei Hjalmar nähnyt isäänsä lapsuudessaan usein – –.
- f) Esittelyyn ujutettu retorinen kysymys ”Kuka kantaa vastuun?” ajaa tätä asiaa. *tai referoiden:* Esittelyyn ujutettu retorinen kysymys vastuun kantajasta ajaa tätä asiaa.
 - g) Gina kuvailee Gregersiä rumaksi ja ivailee tälle (salaa?) toteamalla, ettei nuorta herra Werleä ole vaikea tuntea.
 - h) Gina huudahtaa heti: ”Koira!” Myös Hedvigin voi havaita olevan yllättynyt, sillä näyttämöohjeiden mukaan hän sanoo välittömästi: ”Eihän toki?”
(*Myös Ginalta siteerattu huudahdus osoittaa yllättyneisyyttä, jopa enemmän kuin Hedvigin kysymys.*)
 - i) Vastaus löytyy (tietynlaisista) näyttämöohjeista, kuten ”Hänen käyntinsä on hieman epävarmaa” ja ”Ekdal mutisee jotakin ja kompuroi sohvalle”.
 - j) Tekstissä on käytetty kolmiportaista luetteloa: ”Näytelmä kertoo onnesta, itsepetoksesta ja elämänvalheesta.”
 - k) Kun Hjalmarin isä saa tietää, että Gregers on kylässä, hän kysyy heti pojaltaan: ”Mitä hän minusta tahtoo?”
 - l) Kysymys siitä, mitä on hyvä elämä, on yksi elämän suurista kysymyksistä. *tai* Esittelyn kysymys ”Mitä on hyvä elämä?” on yksi elämän suurista kysymyksistä.
 - m) Ekdal sanoo/kysyy: ”Mutta missä olut on?” *tai* Ekdal kysyy, missä olut on.

II Pronominien käyttö

- a) Juttuun on liitetty kuva sekä näytelmän parissa työskentelevien (henkilöiden) nimet.
- b) Tarinassa korostuu myös iäkkäiden ihmisten kunnioitus. Se tulee esiin muun muassa puhuttelutyylillä: isoisää kutsutaan luutnantiksi, mikä symboloi arvostusta sekä ylpeyttä.
- c) Villisorsa on myös kuvattu lihavaksi./ Villisorsan sanotaan olevan lihava. Ennen vanhaan lihavuutta pidettiin terveen ja tyytyväisen olennon ominaisuutena. (*Tosin sorsan lihavuutta ei voida pitää minään symbolina.*)
- d) Hän esittää kysymyksen antamatta siihen kuitenkaan vastausta.
- e) Hyvän tahdon eleenä vieraalle tarjoillaan olutta. (*Mainista seurustelujuomasta on täysin turha.*)
- f) Vuori käyttää arvostelussaan useasti ironiaa kuvaamaan mielipidettensä näytelmästä.
- g) Heti alussa Vuori kertoo näytelmän tehtävästä tavalla, jossa (siinäkin) on jo mukana ironiaa.
- h) Kun asioista puhutaan näyttämöohjeiden mukaisesti liikuttuneena, uneliaana, sopertaen, nolona tai peloissaan, ne/ohjeet antavat paljon informaatiota henkilön luonteesta ja mielentilasta.
- i) Westerbergin esittely Villisorsa-näytelmästä pyrkii houkuttelemaan ihmisiä teatteriin vetoamalla näytelmän/esityksen/tulkinnan nykyaikaisuuteen.
- j) Kysymykset ovat erittäin filosofisia ja elämää suurempia, eikä niihin edes löydy vastauksia./ -- joten niihin ei (edes) löydy vastauksia.
- k) Onnelliseen perheeseen saapuu ystävä. Hän haluaa paljastaa (jonkin) merkittävän totuuden, joka vaikuttaa koko perheeseen. (*On hyvä välttää kahta perättäistä joka-relatiivilauseetta.*)
- l) Tapahtumat onkin helppo sijoittaa 1800-luvulle, jolloin Ibsen kirjoitti kyseisen teoksen.
- m) Vuoren negatiivinen suhtautuminen näkyy selvimmin sanavalinnoissa, jotka eivät jätä hänen mielipidettään sovitukselta arvailun varaan.
- n) Hjalmar antaa vanhan isänsä asua perheensä kanssa.
- o) Vuoren mielestä Villisorsassa olisi ainesta, jonka Westerberg kuitenkin onnistuu hukkaamaan. *tai* --olisi ainesta. Westerberg onnistuu kuitenkin hukkaamaan sen.

III Sanojen taipuminen

- a) Suurin osa näyttämöohjeista on lyhyitä.
- b) Arvostelijan kieltä värittävät affektiiviset sanavalinnat, kuten eksynyt toteutus ja yleinen ontous.
- c) Arkoja aiheita kuvaavat myös esittelyn jännittynyt kuva ja sen kylmät sävyt.
- d) Negatiivisuuden aloittavat jo otsikon sanavalinnat.
- e) Hjalmarin puheista päätellen isän hajamielinen käytös ja tämän puheet hieman nolostuttavat häntä.
- f) Jokainen on joskus kokenut onnen, itsetetoksen ja elämänvalheen, jotka kaikki liittyvät ihmisenä olemiseen. Näin/Tästä syystä/Siten kuka hyvänsä pystyy samaistumaan näytelmän henkilöihin. *tai*
– – elämänvalheen, joten kuka vain pystyy samaistumaan näytelmän henkilöihin.
- g) Negatiivista mielipidettä tuovat vahvasti esille arvostelijan käyttämät affektiiviset sanavalinnat.
- h) Vuori sanoo/arvelee, että tavoite lienee ollut puhdistaa teksti raskaista metaforisista koukeroista. *tai notkeammin* Vuoren mukaan tavoite lienee ollut --.
- i) Tunnelatautuneet sanat herättävät lukijassa tunteen/vaikutelman, että ne tullevat/lienevät tulleet suoraan sydäimestä. (*Tosin tässä että-lause voisi olla indikatiivissakin, koska virkkeen alkuosa jo osoittaa, että kyse on arvelusta:*)
Tunnelatautuneet sanat herättävät lukijassa tunteen/vaikutelman, että ne tulevat/ovat tulleet suoraan sydäimestä.

2. Nominien taiputukseen liittyviä seikkoja

- a) Heti alussa kerrotaan – –. Seuraavaksi Westerberg kirjoittaa näytelmän teemoista.
- b) Ekdalia hän puhuttelee luutnantiksi.
- c) Myös Hedvigin, mielenterveysongelmaisen nuoren surullinen tarina saa lukijan haluamaan nähdä näytelmän/ – – tarina herättää lukijassa halun nähdä näytelmä.
- d) Näytelmää ei kuvata ainakaan yksinkertaiseksi.
- e) Myös sanavalinnat antavat painokkuutta Vuoren mielipiteen perustelulle.
- f) Tytär palvoo isäänsä kuin se olisi hänen ainoa tehtävänsä elämänsä aikana.
- g) Tuolloin itseä korkea-arvoisempia kunnioitettiin, jopa hieman pelättiin.
- h) Paavo Westerbergin ennakkoesittely (hänen) ohjaamastaan näytelmästä Villisorsa pyrkii herättämään kiinnostusta monin tavoin.
- i) Vanhemmat eivät pidä suotavana vielä rikkoa Hedvigin illuusiota/käsitystä tämän terveydestä. (– – *käsitystä terveydestään* olisi kaksitulkintainen: se tarkoittaisi joko vanhempien tai Hedvigin terveyttä.)
- j) Näytelmän lähtökohdat ovat tavanomaiset ja saattavat saada samankaltaiset perheet samaistumaan tilanteeseen/näytelmän perheeseen.
- k) Ajankohtaiset ja varsinkin hieman vaikeat aiheet kiinnostavat.
- l) Gina on perheessä kuitenkin hieman alempiarvoinen.

3. Ontuvaa nominaalimuotojen käyttöä

- a) Jo otsikko antaa varsin negatiivisen sävyn eksyä-verbin melko liioittelevan ja kärjistävän sanoman/sävyn vuoksi.
- b) Retoriset keinot houkuttelevat (osaltaan) tehokkaasti (ihmisiä) katsomaan näytelmää.
- c) Esittelyn loppuosa tarjoaa informaatiota/tietoa näytelmän luonteesta ja toteutuksesta.

- d) Hedvigillä ja Gregersillä näyttää olevan syvempi yhteys: Hedvig ymmärtää Gregersin puhuvan paljon rivien välistä ja tarkoittavan ”jotakin muuta kuin mitä sanoi”.
- e) Myös temaattiset kysymykset liittyvät hyvään elämään ja onnellisuuteen.
- f) Tunteisiin vetoaminen on hyvä keino, koska vetoamalla ihmisten tunteisiin/niihin heidät/ihmiset (jollei edellä ole käytetty sanaa *ihmisten*) myös varmimmin saa(daan) tekemään jotain.
- g) Kuva television ääressä istuvasta ja lumisadetta katsovasta tytöstä on (varsin) provosoiva ja toimii kontekstissaan erittäin hyvin.
- h) Ensihuomion kiinnittää kuva, (ja) seuraavaksi lukija siirtyy tekstin pariin.

IV Virkerakenne

1. Sanajärjestys

- a) Myös tekstin yläpuolella oleva arkinen kuva herättää mielenkiinnon.
- b) Myös ennakkoesittelyn kuvalla on oma roolinsa.
- c) Keskustelussa selviää, että Gregers myös muuttaa Hjalmarin kotiin, joten ystävyysuhde jatkuu.
- d) Tekstissä on myös jossittelua; kirjoittaja mainitsee/tuo esiin, kuinka näytelmästä olisi saanut tehtyä paremman ja selkeämmän.
- e) Näyttelijä saattaa miettiä, onko hänen esittämänsä vanhus hyväkuntoinen vai alkavatko vanhuuden merkit jo näkyä hänessä.
- f) Vanhanaikaisuus ja muodollisuus tulevat kunnolla ilmi vasta(,) kun Gregers tulee vierailulle.
- g) Ekdal taas ei noudata ollenkaan samaa käyttäytymiskaavaa Gregersin kanssa vaan on ajoittain suorastaan tyly tälle/hänelle.

2. Rinnastus

- a) Vanha Ekdal on jo hieman höperöitynyt ja kärsii dementiasta. *tai* Ekdal on jo hieman vanha ja höperö, ja hän kärsii dementiasta.
- b) Lopuksi Vuori väittää koko näytelmän lopputuloksen olevan yhtä ontto kuin näytelmän tietoisesti tunteettomaksi rakennettu lavastus. *tai* Lopuksi Vuori vertaa näytelmän lopputulosta ja lavastusta toisiinsa ja toteaa niiden olevan yhtä ontot.
- c) Ensimmäisessä kappaleessa herätetään lukijan kiinnostus esittelemällä näytelmän juoni ja kertomalla, mistä sen jännite syntyy.
- d) Hedvig on todella iloissaan isän saavuttua ja tarjoaa heti apuaan takin riisumisessa.
- e) Hän kertoo näytelmän olevan ajankohtainen, lapsien aistivan vanhempien huonon olon ja yrittävän omalla toiminnallaan korjata tilannetta. *tai* Hän kertoo, että näytelmä on ajankohtainen ja että lapset aistivat vanhempiensa huonon olon ja yrittävät --.

3. Eheys ja loogisuus

- a) Kun Hjalmar astuu kotiin, Gina osoittaa huomionsa Hjalmarille, vaikka itsekkin on tehnyt paljon töitä.
- b) Näin ihmiset saadaan heti kiinnostumaan näytelmästä ja haluamaan (sen) aiheesta lisää tietoa.
- c) Suna Vuoren arvostelu Villisorsa-näytelmästä Helsingin Sanomissa 13.12.2007 viestii selkeästi Vuoren kielteisistä mielipiteistä. *tai* Suna Vuoren arvostelu Villisorsa-näytelmästä (Helsingin Sanomat 13.12.2007) viestii selkeästi Vuoren kielteisistä mielipiteistä.

- d) Hyvä arvostelu/arvostelija tuo esille tasapuolisesti sekä teoksen hyviä että huonoja puolia.
- e) Suna Vuori korostaa mielipidettään muun muassa puhumalla kankeasta ohjauksesta ja ”oudon sumeaksi” jäävästä moraalista sekä kutsumalla erästä näyttelijää (miel. roolihahmoa) alieniksi.
- f) Kuva panee/saa ajattelemaan, ettei sen kuvaama tilanne ole moraalisesti oikein, ja herättää katsojassa/lukijassa kysymyksen, kuinka siihen on päädytty.
- g) Kuvassa istuu pieni tyttö, joka katsoo televisiota. Siitä ei näy kuin tyhjää, valkoista lumisadetta. *tai* – joka katsoo television tyhjää, valkoista lumisadetta.
- h) Ennakkoesittelyssä kerrotaan hiukan tarinan taustaa: perhe saa vieraakseen vanhan ystävän, joka paljastaa salaisuuden ja aiheuttaa siten suurta tragediaa/suuren tragedian.
- i) Alaotsikossa hän jo haukkuu (miel. *arvostelee* tai *kritisoii*) tulkintaa siitä, ettei se ole moderni eikä klassinen, ja sanoo sen olevan hukassa.
- j) Ohjaaja kertoo esittelyssään, miksi näytelmä on tehty sekä mitä aihetta ja mistä näkökulmasta se käsittelee.
- k) Sen lisäksi, mitä tehdään, ohjeissa kerrotaan myös, miten tehdään. *tai sujuvammin* Ohjeissa kerrotaan, mitä tehdään ja miten.
- l) Temaattiset kysymykset liittyvät nekin hyvään elämään ja onnellisuuteen. *tai* Myös temaattiset kysymykset liittyvät – –.
- m) Vuoren mielipide näytelmästä on kaikkea muuta kuin positiivinen. Sen huomaa jo otsikosta, jossa hän sanoo näytelmän olevan eksyksissä.

V Sananvalinnat

- a) Jo tämä toteamus saa/pakottaa/panelee lukijan ajattelemaan, kuinka kamalaa olisi, jos oma onnellinen elämä hajoaisi pirstaleiksi.
- b) Tragediantäyteiset aiheet saavat/panelevat mielikuvituksen laukkaamaan.
- c) Se houkuttelee teatteriin katsomaan, millainen ratkaisu todellisuudessa/lopulta on.
- d) Villisorsan katkelmasta ilmenee paljon henkilöiden välisiä suhteita. (Lause on sisällöltään näinkin melko tyhjä – ehkä olisi parempi sanoa, että *katkelman henkilöiden välisistä suhteista voi päätellä paljon* tms.)
- e) Vanhemmat haluavat pitää Hedvigin tietämättömänä siitä, että hän saattaa sokeutua.
- f) Erilaisilla kielikuvilla on tekstissä omat tehtävänsä.
- g) Eleet ja ominaisuudet tuovat esiin/rakentavat/hahmottavat roolihenkilöiden persoonaa, joten ne (tai niiden mainitseminen) on tärkeää.
- h) Äidin suhde tyttäreen on huolehtivainen, ja hänellä on auktoriteettiä Hedvigiä kohtaan.
- i) Vuori nostaa aluksi näytelmän jalustalle mutta pudottaa esityksen/tulkinnan/teoksen sieltä nopeasti.
- j) Hän koettaa estää Gregersiä näkemästä Ekdalin eläimiä.
- k) Esittely pyrkii herättämään lukijassaan tunteita ja siten/niiden avulla mielenkiintoa itse näytelmää kohtaan.
- l) Kuvaus Hedvigistä, joka joutuu kantamaan ikäiselleen liian raskaan taakan, satuttaa/koskettaa monia.
- m) Perheenjäsenten välinen kiintymys ei kuitenkaan ole yksipuolista.